

OTON ŽUPANČIČ: DUMA

Oton Župančič se je rodil leta 1878 v Vinici v Beli krajini. Po končanem študiju zgodovine in zemljepisa na Dunaju je doma opravljal različna dela (učitelj, dramaturg, mestni arhivar...). Umrl je leta 1949 v Ljubljani.

Župančič je pisal poezijo, drame (Veronika Deseniška), eseje (Ritem in metrum). Poleg tega pa je tudi veliko in kvalitetno prevajal iz vseh evropskih književnosti (Dante, Villon, Shakespeare, Goethe, Balzac...). Pisal je pesmi za otroke (Pisanice, Lahkih nog naokrog, Sto ugank, Ciciban).

Župančičeve pesniške zbirke pa so:

- 1899 Čaša opojnosti
- 1904 Čez plan (Ob Kvarneru)
- 1908 Samogovori (Duma)
- 1920 V zarje Vidove (Kovaška, Žebljarska)
- 1945 Zimzelen pod snegom (Veš, poet, svoj dolg?).

Župančič je začel ustvarjati skupaj z ostalimi člani moderne, umetniško dozorel pa je šele po Murnovi in Kettejevi smrti. Njegovo ustvarjalno delo lahko delimo na več obdobj:

esteticistično - to obdobje kaže življenje kot uživanje lastnega notranjega bogastva, ne čuti pa socialne in moralne odgovornosti do širše skupnosti. Ton poezije je samozavesten, optimističen, slog je dekadenten;

vitalistično - Župančič pristaja na življenje; obožuje mladost, življenje, moč, zdravje, ljubezen;

pesimistično - Župančič občuti razklanost med duhom in telesom. Prepusti se filozofskim razmišljanjem in religioznemu doživljanju. V tem obdobju je nastala pesniška zbirka Samogovori (Duma). Kasneje se skuša pesnik dvigniti nad pesimizem, odpove se individualizmu. Zanima ga posameznik kot člen širše skupnosti (družina, narod). V zadnjem obdobju ustvarjanja pa se Župančič opre na zgodovinske dogodke med NOB in osvoboditev.

Duma

Duma je po izvoru ukrajinska pesem z otožno vsebino. Župančičeva Duma je izšla leta 1908 v zbirki Samogovori. Je domovinska pesnitev. V Dumi naj bi Župančič v celoti izoblikoval razmerje do domovine.

Uvodni trivrstični spev služi kot razlaga notranje zgradbe pesnitve. Nadalje je pesnitev sestavljena iz dveh problemskih delov, vsak se deli na dva speva. Prvi del sestavlja dialog med moškim in ženskim glasom. Ženski glas govori o vaški lepoti, slovenski domačnosti, podeželju, kmečkem življenju. To spremljajo podobe, ki obujajo barvitost idile (smeha, ki je biserno bel, nageljnov, podobnih rdečemu slapu). Ritem svobodnih verzov se močno približuje daktilskim heksametrom. Sledi moška pesem, ki govori o nasprotnem - o modernih tujih mestih, industriji, napredku, umetnosti... Izražena je misel o pomenu napredka, prihodnosti, ki ju ni mogoče odklanjati zaradi slovenske tradicije.

V drugem delu spregovori pesnik oziroma njegovo srce. Prvi spev govori o idilični podobi domovine, o njenih "prelestih". Mirno in skrivnostno, a veselo življenje narave ostaja v pesnikovem srcu, skratka njegovo srce bije za domovino. Nato pa preide v spev o temni strani domovine, o njenih "bolestih".

Dotakne se problema množičnega izseljevanja. Domovina se z izseljenci širi v svet, a se v njem tudi izgublja. Pesnitev se konča z dvomom in negotovostjo. Školjka z biserom oziroma njena podoba ponazarja poezijo, nastalo iz bolečine nad narodovo in domovinsko usodo.

Slog pesnitve je patetičen, številne so primere in metafore. Oblika verza sledi čustvenemu valovanju, vendar pa prevladuje dolgi, svobodni verz, ki se včasih približa heksametru.